

SANAT TEMELLİ ARAŞTIRMA: A/R/TOGRAFIK UYANIŞ

Ebru GÜLER

Doç. Dr. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü. ebru.guler@erzincan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1149-6489

Mine BAŞYURT

Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü. mbasyurttt@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8398-4353

Hatice GENCER

Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü. hatice.gencerr@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8872-7420

Ebru BALÇIK

Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü. ebrubalcik@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6097-0194

İbrahim CEFEROV

Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü.

Güler, E., Başyurt, M., Gencer, H., Balçık E., Ceferov, İ. “Sanat Temelli Araştırma: A/R/Tografik Uyanış”. Sanat Eğitimi Dergisi, 12/1 (2024 Bahar): s. 18–40. doi: 10.7816/sed-12-01-02

ÖZ

Bu araştırmada Güzel Sanatlar Eğitimi lisansüstü eğitimde “A/r/tografi” dersini alan öğrencilerin a/r/tografik araştırma deneyimlerini derinlemesine ortaya koymak ve yaşayan bir sorgulama olarak araştırmacıların farklı kimlikler ile ortaya koydukları görselleri ve içerikleri yaratıcı bir süreçle irdelemek amaçlanmıştır. Araştırmada, sanat temelli bir araştırma yöntemi olan a/r/tografi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma katılımcılarını 2021-2022 güz döneminde güzel sanatlar eğitimi lisansüstü programında “A/r/tografi” dersini alan dört öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılımcılar gönüllü olarak katılmışlardır. Araştırmada katılımcıların kimliğinin gizliliği için kod isimler verilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak derinlemesine bilgi almak için öğrencilerin a/r/tografi dersi için hazırladıkları ödev dokümanları, çekilen fotoğraflar, sanatsal çalışmalar ve a/r/tografların tuttuğu günlükler veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanması a/r/tografi dersi süresince 10 hafta boyunca devam etmiştir. Araştırma verileri tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiş ve “Toplumsal Kanıksama, Yansımaların Gücü, Detaylar, Duygular” olmak üzere dört ana temaya ulaşılmıştır. Araştırma sürecinde öğrencilerin sanatçı, araştırmacı ve öğretmen kimliklerini yansıtmaları beklenmiştir. Araştırmanın uygulama süreci fotoğraf çekilerek başlamıştır. Süreç, bireysel sorgulama ile devam etmiş ve süreçte rizomsal bağlantılar kurulması beklenmiştir. Bu bağlamda temaların süreçlerine bakıldığında; toplumsal kanıksama temasında, çekilen fotoğraflar ile toplumun birçok konuyu kanıksadığı vurgulanmış, buruşturulmuş gazete kâğıdı metaforu ile güncel konular temsil edilerek bir büst oluşturulmuştur. Yansıma temasında, özçekim fotoğraflar çekilerek geçmiş ile bugün arasında bir bağ kurularak köprü metaforu ele alınmıştır. Detay temasında, “Neden detaylar?” sorusu üzerinden sorgulamaya başlanarak sanat ve detay konusu ele alınmıştır. Duygu temasında ise “Duygu benim için bir yöntemdir” düşüncesinden hareketle fotoğrafların duyguları üzerine odaklanılmıştır. Bu çalışma a/r/tografik bir uyanış ve sorgulama ile başlamış, sanatsal bir çalışmaya dönüşerek devam etmiştir.

Anahtar Kelimeler: A/r/tografi, Sanat Temelli Araştırma, Toplumsal Kanıksama, Yansımalar, Detay, Duygular

Giriş

A/r/tografi sanat ve eğitim alanında; sanat temelli bir araştırma yöntemidir. Bilginin oluşturulması, anlaşılması ve anlamlandırılmasını hedefleyen, sosyo-kültürel etkileri olan uygulama odaklı bir sorgulama yaklaşımıdır (Irwin ve Springgay, 2008). Diğer sanat temelli, sanatsal bilgiye dayalı ve estetik olarak tanımlanmış metodolojilerin yanı sıra, anlamayı geliştirmek, daha da derinleştirmek için ortaya çıkan birçok sorgulama biçiminden biridir ve dünyayı tekrar araştırmanın bir yolu olarak sanata atıfta bulunur. Sanat ve eğitim, yaşayan araştırmanın rizomatik ilişkileri aracılığıyla birbirini tamamlar, birbirini yankılar. A/r/tografi uygulaması, birinin rolünü sanatçı, araştırmacı ve öğretmen olarak kabul ederken, devam eden sanat yapma, yazma süreci boyunca bir fenomeni sorgulamaya çalışmaktadır (Bickel ve diğerleri, 2007; Irwin ve diğerleri, 2006; Irwin ve diğerleri, 2011). Bedir Erişti (2021)'ye göre a/r/tografi araştırma yöntemi yaşayan sorgulama içeren, araştırmacıya farklı kimliklerle besleyen ve araştırmayı yaratıcı bir sürece çeviren bir yaklaşımdır. A/r/tografi" (A/r/tography) teriminin ilk üç harfi görünüşte İngilizce sanat anlamına gelen art ve Yunanca yazma anlamına gelen graphia kelimelerinin yan yana gelmesi ile oluşturulduğunu çağrıştırmaktadır. Burada sanatçı (artist), araştırmacı (researcher) ve öğretmen (teacher) kelimelerinin ilk harfleri arasına bölme işareti "/" konularak bu rollerin ilişkisinden doğan, büyüyen ve gelişen daha derin bir sorgulamaya işaret edilmektedir" (Irwin, 2013; akt. Güneş, Aksoy ve Özsoy, 2021, s.3). A/r/tografi eğitim ve sanatta, diğer metodolojilere ek olarak araştırma eylemleri öğretme ve öğrenmenin eğitsel olan var olan gücün ortaya çıkartmak için tanıma yoluyla ileriye gider. Farklı sanat temelli, estetik olarak tanımlanmış ve sanatsal bilgiye dayalı metodolojilerin yanında anlamayı ilerletmek için ortaya çıkan birden fazla sorgulama biçimlerinden biri aynı zamanda dünyayı yeniden araştırma ile sanata atıfta bulunur. Sanat ve eğitim yaşayan araştırma olan rizomatik ilişkilerle birbirini açıklar ve yankılar. A/r/tografi uygulaması, rolleri sanatçı, araştırmacı ve öğretmen olduğu kabul edilirken, sanat yapma süreci devam ederken bir fenomeni sorgulamaya çalışılmaktadır (Bickel ve diğerleri, 2007).

Bu çalışmada Güzel Sanatlar Eğitimi lisansüstü eğitimde "A/r/tografi" dersini alan öğrencilerin a/r/tografik araştırma deneyimlerini derinlemesine ortaya koymak ve yaşayan bir sorgulama olarak araştırmacıların farklı kimlikler ile ortaya koydukları görsel ve sanatsal çalışmalarını irdelemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır?

- Lisansüstü öğrencilerin a/r/tografi dersi sürecine ilişkin deneyimleri nelerdir?
- Lisansüstü öğrencilerin a/r/tografi dersinde araştırma süreçlerine ilişkin deneyimleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde a/r/tografi sanat temelli araştırma modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde sanat temelli araştırmalar arasında yer alan, uygulama tabanlı araştırma yöntemi olan a/r/tografi kullanılmıştır. Elliot Eisner, Thomas Barone ve Rita Irwin'in çalışmaları ile a/r/tografinin temellerini oluştururlar. Irwin ve diğerleri (2011) a/r/tografi, sanat ve eğitimle bütünleşmiş sanat uygulaması temelli bir araştırma biçimi olduğunu belirtirler. A/r/tografi yöntemi yaşayan bir sorgulama sürecidir. Araştırmacıya farklı kimlikler sunar ve araştırma yaratıcı bir sürece döner. A/r/tografi'nin kelime anlamına da baktığımızda sanatçı, araştırmacı ve öğretmen kimlikleri ile uygulama tabanlı bir yöntem olduğunu söyleyebiliriz. Bu yöntem sanat yapıtlarının bir araştırma nesnesi olabildiğini iddia eder, bu yöntemde, sanatta da bilim gibi bilme sorgulama süreçleri olduğunu belirtir. Yaşayan bir sorgulama süreci olan bu yöntem araştırmacıya farklı kimlikler sunmaktadır. Bedir Erişti (2021)'ye göre a/r/tografi araştırma yöntemi yaşayan sorgulama içeren, araştırmacıya farklı kimliklerle besleyen ve araştırmayı yaratıcı bir sürece çeviren bir yaklaşımdır.

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcılarını, 2021-2022 güz dönemi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği bölümü lisansüstü eğitim programında öğrenim gören 4 yüksek lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılar araştırmaya gönüllü katılmışlardır ve katılımcılara kod isim verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak derinlemesine bilgi almak için öğrencilerin a/r/tografi dersi için hazırladıkları **ödev dokümanları, çekilen fotoğraflar, sanatsal çalışmalar ve araştırmacı a/r/tografılarının tuttuğu günlükleri** de veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanması a/r/tografi dersi süresince 14 hafta boyunca devam etmiştir.

■ Ödev Dokümanları

Araştırmada, öğrencilerin a/r/tografi dersiyle ilgili notları, sunumları, araştırmaları doküman olarak incelenmiştir.

■ Çekilen Fotoğraflar

Araştırma sürecinde ilk haftadan 10. haftaya kadar kendi sorgulamaları çerçevesinde fotoğraf çekimleri devam etmiştir.

■ Sanatsal Çalışmalar

A/r/tografi dersi sürecinde çekilen fotoğraflar üzerinden eskiz çizimleri, dijital kolajlar ile sanatsal çalışmalar elde edilmiştir.

■ Günlükler

Araştırma dersi sürecinde tutulan günlüklerde her hafta 14 hafta boyunca düzenli günlük tutulmuştur. Bu günlüklerde yapılan sorgulamalar, fotoğraflar, yapılan sanatsal çalışmalarla birlikte a/r/tografi sürecini sorgulanan bir günlük içeriği oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiş ve “Yansımaların Gücü, Toplumsal Kanıksama, Detaylar ve Duygular” olmak üzere dört ana temaya ulaşılmıştır. Tematik analiz, verilerdeki örüntüleri (temaları) belirleme, analiz etme ve raporlanmaları için kullanılan bir yöntemdir. Tematik analiz verilerin derinlemesine betimlenmesini sağlar. Tematik analizde bireysel ve grup görüşmeleri, dokümanlar ve gözlem notları bağlamsal anlamda alt ve üst temalara ayrılarak analiz edilir. Yapılan araştırmanın verileri toplandı ve analizi tematik analiz ile detaylıca sağlandı. Tematik analiz, verilerdeki örüntüleri (temaları) belirleme, analiz etme ve raporlama için kullanılan bir yöntemdir. Tematik analiz, veri setinizi en küçük boyutlarda düzenlemenizi ve derinlemesine (zengin) betimlemenizi sağlar (Braun ve Clarke, akt. Şad, Özer ve Atlı, 2019). Tematik analizde araştırmacı topladığı verilerin içindeki tema ve örüntüleri aramak için çeşitli analitik tekniklere odaklanmaktadır (Gibbs, 2007, s.48; Akt. Tüzel, 2013). Bu bağlamda araştırmada verilerin ilk olarak fotoğraflar çekilmiş sonrasında araştırmalar ve sorgulamalar yapılarak temalara ulaşılmıştır.

Güvenirlilik ve Geçerlilik

Araştırmada veri çeşitlemesi yoluyla geçerlilik ve güvenirlik sağlanmıştır. Çünkü nitel ağırlıklı bir çalışma olduğu için veri çeşitlemesi kullanılmıştır.

Araştırmada inandırıcılığı (credibility) sağlamak için araştırma verileri toplam 14 haftalık bir süreç içerisinde toplanmış ve araştırma sürecinde toplanan verilerin araştırmalar düzenli olarak yapılmıştır.

Araştırmada çeşitlilik (triangulation) ödev dokümanları, çekilen fotoğraflar, sanatsal çalışmalar ve araştırmacı a/r/tografların tuttuğu günlükleriyle sağlanmıştır. Araştırmacıya araştırma bulgularını gözden geçirmesi için inceleme imkânı sağlanmıştır. Ayrıca, araştırma verileri bir uzman ile paylaşılmıştır.

Araştırmada aktarılabilirliği (transferability) sağlamak için yani elde edilen sonuçların uygulanabilirliği bağlamında araştırma sürecine ilişkin süreç detaylı olarak kronolojik bir sıra ile sunulmuştur.

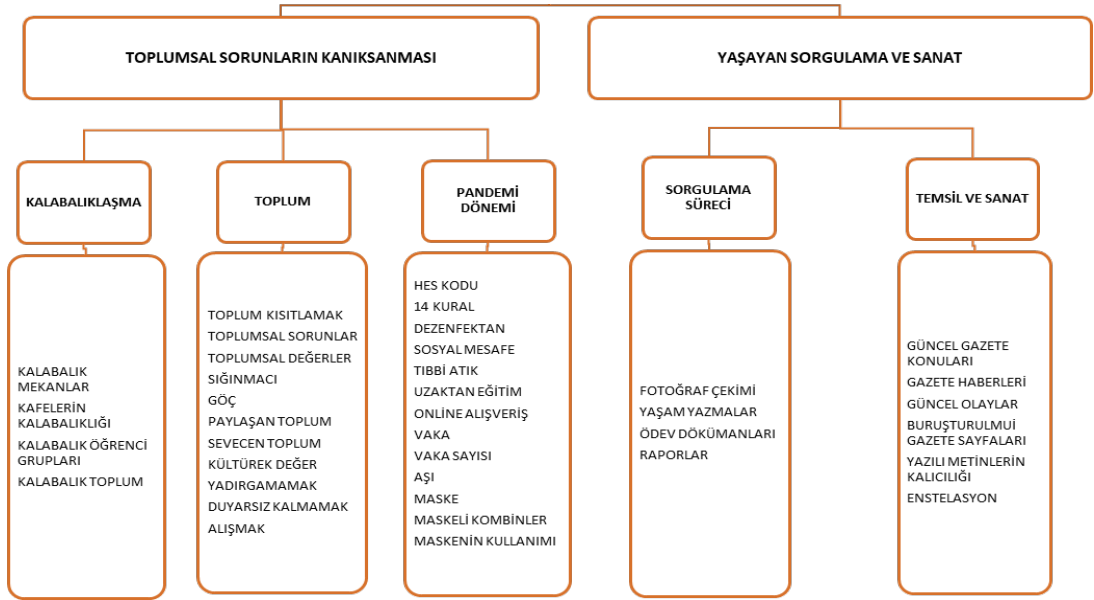
Onaylanabilirlik (confirmability) için araştırmanın her bir aşaması incelenen temayı açık ve net bir biçimde sadece temayı ortaya çıkaracak kapsamda bulguların bütünlüğüne yer verilmiştir. Araştırmada a/r/tografi ders içeriğinin dokümanlarının incelenmesinde ve paylaşılmasında gerekli izinler ders öğretim üyesinden ve araştırmacıdan alınmıştır.

Araştırma Uygulama Süreci

Araştırma 27.09.2021/ 27.12.2021 tarihleri arasında on dört hafta, üç saatlik bir ders sürecini kapsamaktadır. “A/r/tografi Dersi Süreci” ve lisansüstü öğrenciler şehirde ve okulda çektikleri fotoğraflarla derste kendi yaşamlarında birçok fikir paylaşarak bakış açılarını sunmuşlardır. Öğrenciler ders süreci boyunca çekilen fotoğraflar ve yaşayan sorgulamalar üzerinden rizomatik bağlantılar kurarak araştırma sürecine devam etmişlerdir. Araştırmada günlükler, fotoğraflar ve süreç içerisinde oluşturulan sanatsal çalışmalar her hafta katılımcılar ile birlikte iredelenmiş ve yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada “*Toplumsal Kanıksama, Yansımaların Gücü, Detaylar, Duygular*” olmak üzere dört ana temaya ulaşılmıştır.

Şekil 1. Toplumsal Sorunların Kanıksanması ana temasına yönelik bulgu ve yorumlar

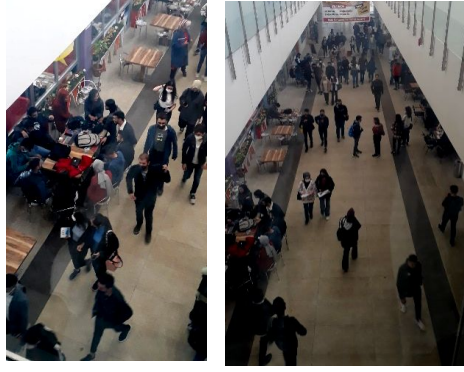
Toplumsal kanıksama temasında iki alt temaya ulaşılmıştır. Araştırmanın ilk kategorisi olan toplumsal sorunların kanıksanması çerçevesinde “kalabalıklaşma, pandemi dönemi, toplum” üç kategoriye ulaşılmıştır. Kalabalıklaşma kategorisi “kalabalık mekanlar, kafelerin kalabalıklığı, kalabalık öğrenci grupları, kalabalık toplum” şeklinde kodlara ayrılmıştır. Pandemi dönemi kategorisi “hes kodu, 14 kural, dezenfektan, sosyal mesafe, tıbbi atık, uzaktan eğitim, online alışveriş, vaka, vaka sayısı, aşı, maske, maskeli kombinler, maskenin kullanımı” biçiminde kodlara ayrılmıştır. Toplum kategorisi “toplumu kısıtlamak, toplumsal değerler, sığınmacı, göç, paylaşan toplum, sevecen toplum, kültürel değer, yadırgamak, duyarsız kalmak, alışmak” şeklinde kodlara ayrılmıştır.

Yaşayan sorgulama ve toplum teması “sorgulama süreci, temsil ve sanat” iki kategoriye ulaşılmıştır. Sorgulama süreci kategorisi “fotoğraf çekimi, yaşam yazmalar, ödev dökümanları, raporlar” şeklinde kodlara ayrılmıştır. Temsil ve sanat kategorisi “güncel gazete konuları, gazete haberleri, güncel olaylar, buruşturulmuş gazete sayfaları, yazılı metinlerin kalıcılığı, enstelasyon” şeklinde kodlara ayrılmıştır.

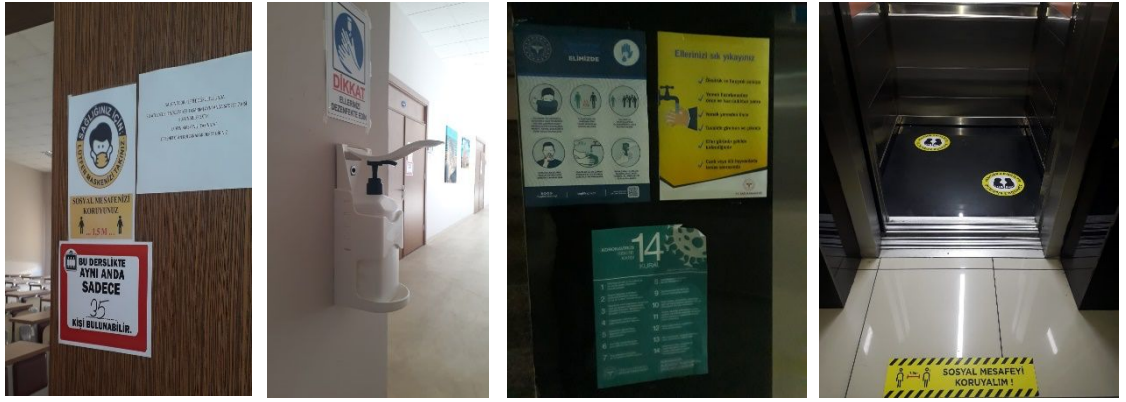
Resim 1. A/r/tografi sürecinden ilk sorgulama fotoğrafları Eylül (2021)

Sorgulama süreci kategorisinde a/r/tograf Ece “fotoğraf çekimi” kod çerçevesinde; “A/r/tografi araştırmaları derin bir sorgulama süreci içerdiğinden bu sürece fotoğraflar çekerek başladık. Şehir merkezinden bir kaç fotoğraf çekilmiş bu fotoğrafların neden çekildiği, neden şehir merkezi denilince aklıma insanlar, kalabalık mekânlar gelmişti. Kafelerin kalabalıklığı neden rahatsız ediyordu... Neden o fotoğrafları çekmiştiniz... Bu fotoğraflar sorgulama sürecimi başlattı” ifadesiyle sorgulamalara nasıl ve ne şekilde başladığını belirtmiştir.

Resim 2. Üniversite kampüsünden görseller Eylül (2021)

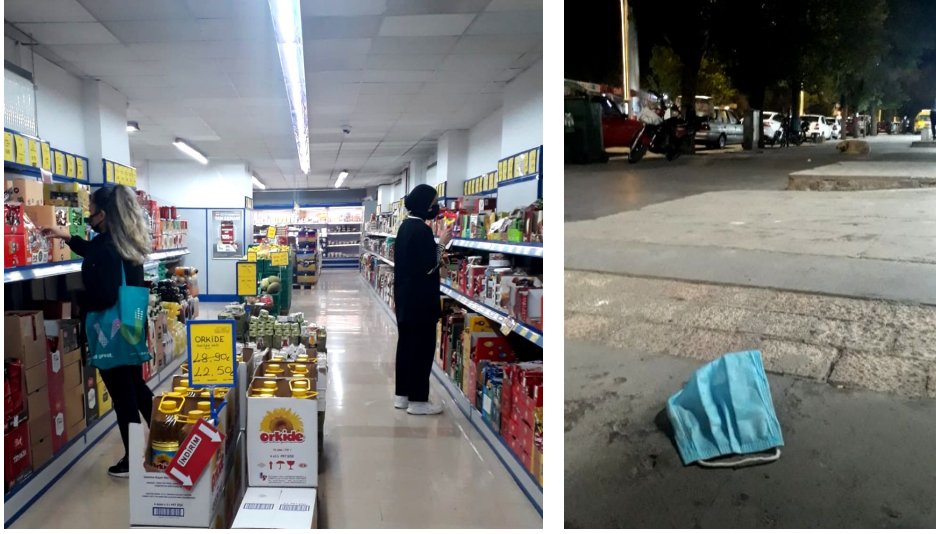
Kalabalıklaşma kategorisinde a/r/tograf Ece “kalabalık mekanlar, kafelerin kalabalıklığı, kalabalık öğrenci grupları, kalabalık toplum” kodları çerçevesinde; “Çekilen fotoğraflara bakıldığında ya kalabalık öğrenci gruplarını ya da boş sınıfların çekiyorum...Fotoğraflara bakıldığında rahatsız eden şeyin kalabalık ortamlar olduğu fark ettim ve düşündüm. ...Kafelerin kalabalıklığı, üniversitenin kalabalıklığı oldukça normaldi, çünkü üniversiteler ve okullar açılmıştı.” ifadesinde pandemi sürecinde kalabalık ortamlardan rahatsız olduğunu ifade etmiştir.

Resim 3. Pandemi sürecinin yansımaları Ekim (2021)

Pandemi süreci kategorisinde a/r/tograf Ece “hes kodu, 14 kural, dezenfektan sosyal mesafe, ” kodları çerçevesinde; “ Çektiğim resimlere baktığımda artık insanları değil kalabalıklığı, asıl yadırgadığım durumu çekiyordum. Bunlar her koridor başında rastladığım dezenfektan şişeleri, derslik kapılarındaki kapasite yazıları, hes kodu ile giriş işlemleri, sosyal mesafe uyarıları, 14 kuralının yazılı olduğu afişlerdi. Dünya üzerinde tüm toplumları etkisi altına alan bir süreçten geçiyoruz. Korona virüs tüm dünyada etkisini gösterirken bu etki bizleri evlerimize kapatıp kalabalık ortamlardan uzaklaştırdı. Yaklaşık 1 buçuk 2 yıl kadar etkisini oldukça bizlere hissettiren korona virüs adına pandemi dönemi denilen kapanmalara yol açtı. Hiç bir şeyin eskisi gibi olmadığı bu dönem her yaş grubundan insanları etkiledi.” ifadesinde pandemi döneminde toplumsal olarak kanıksanan durumlara odaklanmış ve herşeyin olağan bir hale gelmesine şaşırdığını söylemiştir.

Pandemi süreci kategorisinde a/r/tograf Ece “uzaktan eğitim, online alışveriş” kodları çerçevesinde; “ Okullar kapandı, evlerde uzaktan eğitim almaya başlandı. Marketler kapandı, her şeye internet, telefon ile sipariş vererek ulaşıldı. Sokağa çıkma yasağı ile her şeyden uzak kalındı. Mağazalar kapandı, online kıyafet alışverişleri yaygınlaştı. Kafeler kapandı, evlerimizde tüm kahve çeşitlerinin yapımı öğrenildi evlerde yapıldı... Tam kapanma sürecinde evlerde aile ile vakit geçirirken toplumdan tamamen soyutlanıldı. Arkaba, arkadaş, komşu herkesten uzaklaşıldı...Ölümler çoğaldı, hastaneler doldu bu süreci evlerimizde iletişimi keserek geçirdik. Evlerde bahçeler ile ilgilenerek geçirildi, yemekler denendi, sporlar yapıldı, oyunlar oynandı, yeni hobiler edinildi birçok şey aile ile yapıldı, kalabalıktan uzaklaşıldı.” ifadesinde pandemi sürecinde herkesin yalnızlaştığını ve yeni uğraşlar, hobiler bulduğunu gözlemlemiştir.

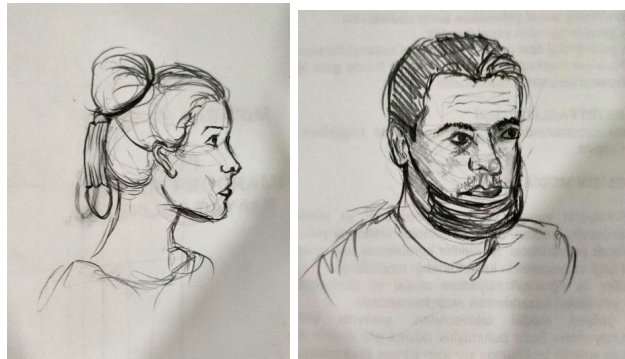
Resim 4. Kısıtlamalar sonrasında karşılaştığımız durumlar Ekim (2021)

A/r/tograf Ece pandemi dönemi sürecinde toplumsal duyarsızlaşma konusunda günlüğüne şunları yazmıştır: *“Caminin önündeki sohbet eden insanlar, marketlerde alışveriş yapan insanlar, siparişe yetişen kuryeler. Tüm bunlar bir kaç ay öncesine kadar çok farklıydı. Bugün ise hiç yaşanmamış gibi. Hayrete düşüren bir fotoğraf, bu fotoğraf kaldırılma atılmış bir maskeydi ne kadar tuhaf değil mi? Pandemi öncesine kadar asla göremeyeceğimiz bir görüntü. Çünkü o maske hastanelerin tıbbi atık kutularında, sadece ameliyata giren doktorlarda görebileceğimiz bir şey iken şuan kaldırılma bir çöp nasıl görmeden geçtiğimiz herhangi bir çöp haline geldi bu maske...Bu günlerden nasılda maske takmayan insanların cezalandırıldığı, kabul görmediği bir topluma alışabildik. Hatta maske bile takmaz hale gelebildik (Günlük, 12 Ekim 2021)”*

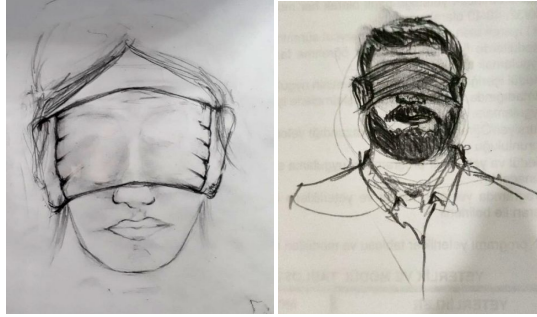
Resim 5. Maskeli kombinler Ekim (2021)

A/r/tograf Ece toplumsal kanıksama ile pandemi sürecinde insanların yaşamlarına yansıyan birçok konuda değişim olduğunu ifade etmiştir. Bu değişimlerden en ilgi çekici olanını insanların kıyafetlerine uygun olan maskeler alması ve hatta farklı stillerde maskeyi kullanmaları olduğunu şu ifadeleri ile gözlemlemiştir: *“Maskeler artık kombinlerimizin bir parçası haline gelmişti. Yadırgadığımız maskeli görüntüler yerini her kalitede satışa sürülen maskelere bırakmıştı. Maskeleri takmaya alışmış giyilen kıyafete rengini desenini uydurur olmuştuk. Hatta yeni tasarlanan birçok elbise, gelinlik için işlemeli ortamına uygun maskesiyle satılıyordu. Nasıl maske takmaya alıştık nasıl hayatımızın bir parçası haline getirebildik. Ne zordu ilk zamanlar maske bulmak, maskeyle nefes almak, maskeli dolaşmak. Korkuyor kalabalık ortamlarda çift maske takılıyordu.”*

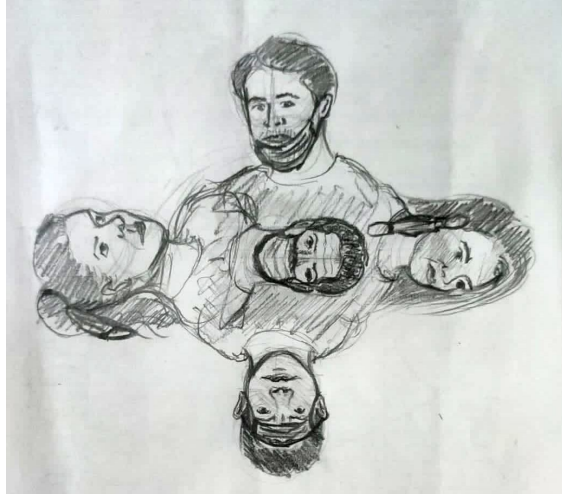

Resim 6. Maskenin kullanımı ,15x21 karakalem günlükten eskizler Ekim (2021)

A/r/tograf Ece çizimler ile alışılan maske kullanımı yansıtmıştır. *“Artık maskeler çenede, dirseklerde, maskelerin lastikleri toka olmuş durumda... hatta maskeler artık kullanılmamakta. Nasıl tüm yaşananlara bu kadar alışıldı ?Her durumu hep birlikte yaşayıp sonrasında her şeye nasıl gözlerimizi kapatır olduk. Günlüğe çizilen eskizler de insanların gerçekten birçok durum sonrasında, o durum karşısında gözlerini kulaklarını tamamen kapatmış halde buldukları hissediliyor”* şeklinde ifade edilmiştir. A/r/tograf toplumsal olarak duyarsızlaşılın pandemi sürecinde maskenin kullanımına dikkat çekmek için karakalem eskizlerinde bu görüntülere yer vermiştir.

Resim 7. Maskenin kullanımı , 15x21 karakalem günlükten eskizler Ekim (2021)

Resim 8. Maskelerin yeri, 15x21 karakalem günlükten eskizler Ekim (2021)

Toplum kategorisinde a/r/tograf Ece *“toplum kısıtlamak, toplumsal sorunlar, toplumsal değerler, sığınmacı, göç, paylaşan toplum, sevecen toplum, kültürel değer, yadırgamamak, duyarsız kalmamak, alışmak”* kodları çerçevesinde; “Toplum olarak yaşanan birçok sorunu pandemi döneminde kanıksandığı ifade edilmiştir.

“Din, dil, ırk, güçlü, zayıf ayrımı olmaksızın tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi dönemi insan şehir ülke zenginlik fakirlik seçmeksizin tüm toplumu eşitledi bir maskenin altına topladı. Zengin-fakir, güçlü-zayıf, Hristiyan-Yahudi-Müslüman, kapalı, açık, siyahi-beyaz ayrımı olmaksızın bembeyaz koruyucu elbiseler giyinen insanlar tarafından virüsten vefat eden insanlar gömüldü. İnsan ayırt etmeksizin bulaşan bu virüs ülkelerin kültürel değerlerini de eşitledi. Bizim kültürümüzde sarılmak, el öpmek, ev ziyareti yapmak, hasta ziyaretleri, kalabalık düğün günleri gibi birçok unsur yerini mesafelere bıraktı. Artık tüm bunları yapanları kınar doğru bulmaz olduk. Kültürel değerlerimizin de kaybolması ile dünyadaki tüm toplumlar gibi bir maskenin altında toplanmış ve eşit durumdayız.”

Temsil ve sanat kategorisinde a/r/tograf Ece *“Güncel gazete konuları, gazete haberleri, güncel olaylar, buruşturulmuş gazete sayfaları, yazılı metinlerin kalıcılığı, enstelasyon”* kodları çerçevesinde;

Resim 9. Buruşturulup atılmış güncel konuları temsil eden bir gazete Kasım (2021)

“Toplumun güncel olarak yaşadığı birçok sorunu gazeteler ile bağdaştırabiliriz. Çünkü gazeteler günlük birçok olayı topluma güncel olarak sunmakta. Bu güncel olaylar, toplumu etkileyen şeyler karşısında toplum nasıl bir duruş sergiliyor? Gazete haberlerinin toplumu ilgilendiren her konuyu ele aldığını varsayarak gazetelerden bir çalışma yaptım” ifadesinde gazetelerin toplumu güncel ilgilendiren her şey olarak kabul edildiğinde, insanların her şeye alışıp görmezden gelmesini gazetelerin buruşturulması olarak yorumlamıştır.

Resim 10. Buruşturulup atılmış güncel konuları temsil eden bir gazete Kasım (2021)

Resim 11. Güncel haberler ile kaplanmış buruşturulmuş gazeteler ile oluşturulan insan büstü Kasım (2021)

A/r/tograf Ece, *“Çalışmanın en başından beri ele alınan konu toplumsal olaylara alışıp, kabul edip, yadırgamamamız ve her şeye ayak uydurup normal karşılamamız. Ülkemizde yaşanan olaylar karşısında başlarda*

duyarsız kalmadığımızı görmekteyiz ancak belirli bir süre geçtikten sonra o olay karşısında tepkisiz kalıyor ve yaşanan duruma alışıyoruz. Söz uçar yazı kalır misali kitapların, gazetelerin, dergilerin yazılı metinlerin kalıcı olduğu yaşananları içerisinde sakladığı hatırlamak istediğimizde orada bulabiliriz." ifadesi ile var olan toplumsal sorunlara karşı duyarsızlaşmadan bahsetmiştir.

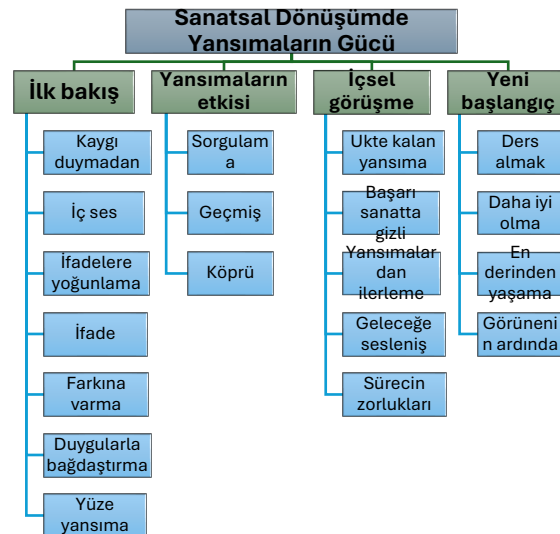
Resim 12. Maskeli tavrı Kasım (2021)

A/r/tograf Ece sanatçı kimliği ile sürece devam ederken sanatsal çalışması metaforlar ile farklı boyutlar kazanmıştır. "Toplumsal en güncel sorunu yansıtan metaforlar üzerine düşünüldüğünde bunun gazete kâğıdı ve maskeler olduğunu görebiliriz. Maskelerin üzerine belirgin birkaç sorun yazarak buruşturulmuş gazete kâğıdı ile yapılan büstün üzerine yapıştırdım. Pandemi süreci devam ederken maskelerin en güncel sorunu yansıtabildiğini görürüz" şeklinde ifade etmiştir.

Resim 13. Toplumsal sorunların sanata dönüşümü Aralık (2021)

Bu çalışmada, pandemi döneminde çıkan gazete kağıtları buruşturulup birleştirilerek asamblaj çalışma oluşturulmuş ve insanların pandemi sürecine uyumları (moda, günlük hayat gibi) ele alınmıştır. Ayrıca, toplum olarak bu sürecin kanıksanması büstün farklı renklerde dijital kolajları ile çeşitlendirilmiş ve ortaya koyulmak istenmiştir. Büstün üzerinde yer alan diğer konular göç, sağlık, vaka gibi kelimeler ile anlatım güçlendirilmeye çalışılmıştır.

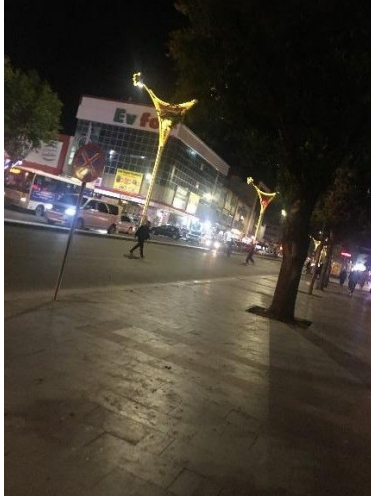

Şekil 2. Yansımaların gücü ana temasına yönelik bulgu ve yorumlar

Yansımaların Gücü ana teması çerçevesinde dört alt temaya ulaşılmıştır. Bunlar; "İlk bakış, Yansımaların etkisi,

İçsel görüşme, Yeni başlangıç”.

Araştırmanın alt teması olan ilk bakış kategorisi altında “Kaygı duyma, iç ses, İfadelere yoğunlama gücü, ifade, farkına varma, duygularla bağdaştırma, yüze yansıma” kodlara ulaşılmıştır. Kaygı duymadan kodunda a/r/togراف “Fotoğrafları çekerken sadece içimden geldiği gibi nasıl çekmek istiyorsam, hiçbir kaygı duymadan çektim.” ifade etmiştir.

Resim 14. Şehir ışıkları

Resim 15. Telaş

Resim 16. Gölge

İç ses kodunda a/r/togراف Handan, “Fotoğraf çekimi yaparken iç sesimle kaynaştım ne olacak, acaba bir konuya mı vurgu yapacağız?” Kişilerin kendi kendine içsel konuşmaları düşünceleri oluşturur. ‘Dışından konuşma, düşüncenin sözcüklere dönüştürülmesi, maddeleştirilmesi ve nesneleştirilmesidir. İçinden konuşmada ise süreç tersine döner: konuşma içsel düşünceye dönüşür.” (Vygotsky 1985. s.180) bu kategoride a/r/togراف Handan, “Bu çekimleri yaparken şehir ısıltısı, hareket, ifadelere yoğunlaştım. Kişilerin yüzleri içerisinde bulundukları duyguları aktarır. ‘Yüz ifadesinin tanınmasının ana hedefi, verilen yüz görüntülerine dayanarak insanların duygusal durumunu tanımlamaktır. Bu ifadeler öfke, aşağılama, iğrenme, korku, mutluluk, üzülmeye ve şaşkınlık olarak tanımlanmaktadır” (Ekman, 1971 s.124). ifadesinde a/r/togرافي sorgulama sürecinde yürüyüş yaparak insanları gözlemlemiş ve yüzlere yansıyan duygu durumlarına odaklanmıştır.

Resim 17. Yansımalar

İfade ve farkına varma kodunda a/r/togراف Handan, “İfade, iletişimde bulunmadan sadece telefon ile ilgilendikleri yürürken telefon karşısında gördükleri şeylere tepki verdiklerinin farkına vardım.” Kişilerin ifadeleri düşüncelerini yansıtmada daha kolay bir şekilde kişiler hakkında daha kolay fikirlerinin farkına varmayı sağlar. “Düşüncelerin serbestçe fakat bir disiplin içerisinde ifade edilebildiği ve irdelenebildiği açık ve destekleyici sınıf ortamları, eleştirel düşünme beceri ve eğilimlerinin kazanılmasında olumlu etkilere sahiptir(Patrick, 1986).” şeklinde insanların etraflarına karşı duyarsızlaşmasından bahsetmiştir.

Duygularla bağdaştırma kodunda a/r/togراف Handan, “İfadeleri duygular ile bağdaştırdım ilk karşımdaki insana hangi duyguyu verirek o da bizlere onu hissettirir. Kişilere özgü olan duyguları başka bir şeye ait özellikle ilişkilendirerek kendinde olan duyuları açıklamış. Duygu olgusu en geniş anlamıyla ‘öznel bir his durumu’ olarak tanımlanmaktadır (Ashforth ve Humphrey, 1995, s.99).” şeklinde duyguları anlamaya yönelik ifadelerde

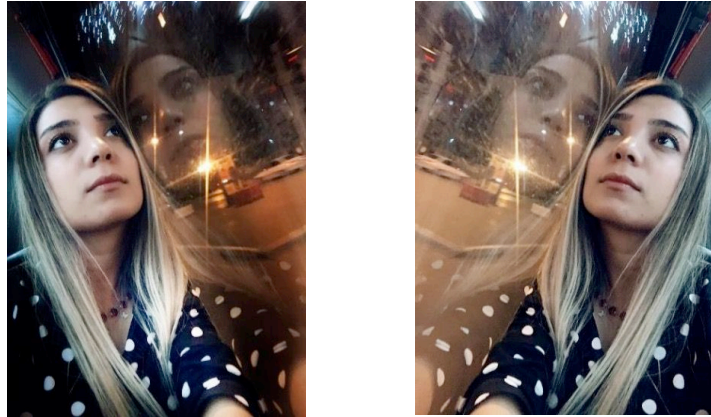
bulunmuştur.

Araştırmanın Yansımaların etkisi kategorisi altında “sorgulama, geçmiş, köprü” kodlara ulaşılmıştır. *Sorgulama* kodunda a/r/tograf Handan “Yansımaların etkisini insanları izlemiş olduğum çok net bir şekilde kendini gösterince dikkatimi neden çekti, neden bu kadar ilgilendim diye kendi içimde bir sorgulama muhakemesi yaptım.” İfadesinde sorgulamalar ile yaşama ilişkin merak edilenlere cevap aranmıştır. *Geçmiş* kodunda a/r/tograf Handan, “Doğal bir şekilde ilerleyen bu aşamaları yansımalarla aşımda sadece şimdi ilgilenmediğimi bu geçmişten bu yana geldiğini A/R/Tografı ile farkına vardığımı bu yansımaların konusu ben olduğumu yansıma fotoğraflar karşına çıktı.” Köprü kodunda a/r/tograf Handan, “Bu şekilde geçmiş ve bugün arasında bir köprü kurmuş oldum.” görüşü ile yansımalar ile geçmiş-gelecek arasında rizomatik bağlantılar kurduğunu ifade etmiştir.

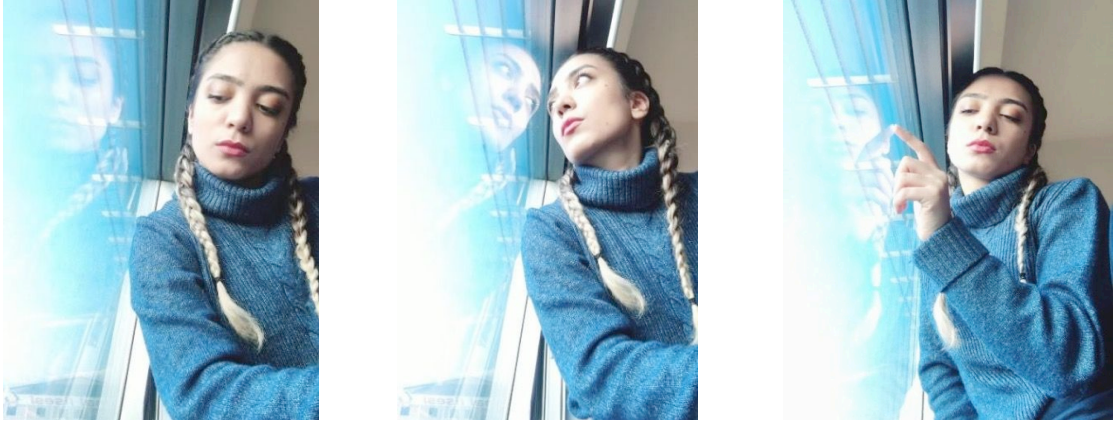
Araştırmanın üçüncü kategorisi olan *İçsel Görüşme* altında “ukde kalan yansıma, başarı sanatta gizli, yansılardan ilerleme, geleceğe sesleniş, sürecin zorlukları” kodlara ulaşılmıştır. *Ukde kalan yansıma* kodunda a/r/tograf Handan, “Geçmişte çekilmiş olduğum fotoğraflarımı şans eseri gördüm. Çekildiğim fotoğraflarımda kendi yansılarımı farklı şekillerde çekindiğimi fark ettim. Bu yansıma acaba benim içimde ukde kalan bir yansıma mı diye düşündüm... Kişilerin yapmak istemiş olduğu halde yapamadığı şeyler hayatlarının daima bir köşesinde durur. Bir gün yapacağına inanarak daima hayatlarının bir parçası olur.” görüşü ile kişisel yaşamını sorgulamıştır.

Resim 18. 2018 yılında çekilmiş yansıma fotoğrafları

Resim 19. 2019 yılında çekilmiş yansıma fotoğrafları

Resim 20. 2020 yılında çekilmiş yansıma fotoğrafları

Başarı sanatta gizli kodunda a/r/tograf Handan, “ Resim, sanat hayatıma girdikten sonra değişen kişiye baktım. Bu kişi sanki her şeyin farkına varmaya başladı kendinden emin olmaya, attığı her adımda kendinden emin bir şekilde ilerlemeye başladı. Bu ilerleme sayesinde birbirini destekler şekilde ders başarımları arttı. Benim için en zor olan şey dersleri yendim. Başarımların sanatta gizli olduğuna inanıyorum sanat başarımın kendisi.” Sanat kişilere birçok yönde olumlu gelişmeler sağladığını ifade etmiştir. “Sanat eğitimi ile yaratıcılık iç içe olduğu bir gerçektir. Sanat eğitimi ile bireyin yeteneklerinin işletilip yaratıcı kendine güvenli, üretken, estetik duygular geliştirilmiş kişi olmaları sağlanırken, uygar bir toplum yaratma düşüncesinin de sanat eğitimi ile gerçekleştirileceği düşünülmelidir” (Artut, 2013, s.121). Yansımalarla ilerleme ve Geleceğe sesleniş kodunda a/r/tograf Handan, “Yansımalarımın yüz ifadelerim bana bir şeyler anlatıyormuş gibi geçmişteki ben geleceğe seslenir gibi bir duruş sergiliyor.” görüşünde fotoğraflara yansıyan duygular üzerine odaklanmış ve zamanla kendi yansımasındaki farklılıklara değinmiştir.

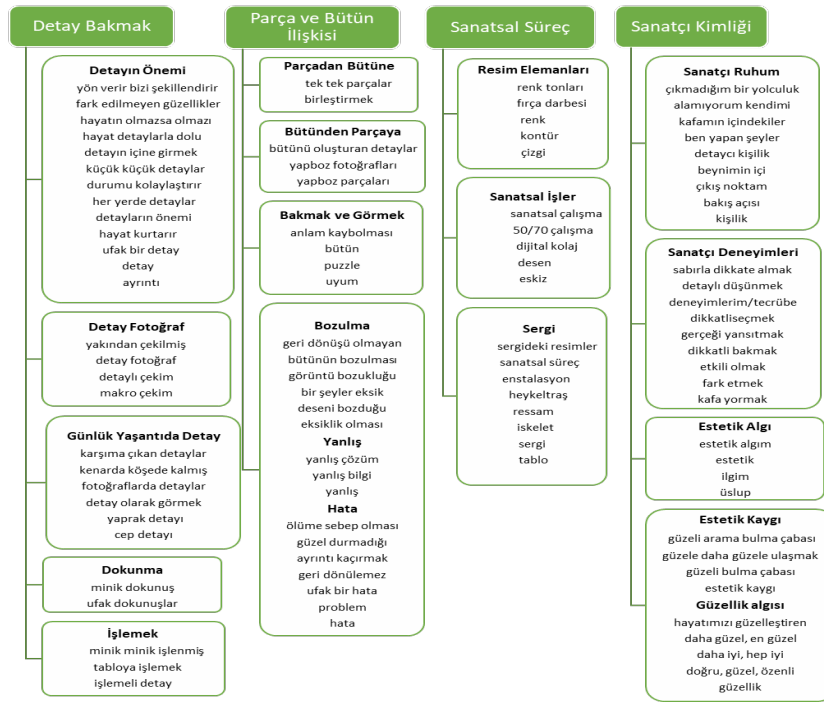
Resim 21. A/r/tografi çalışması, Yeni Başlangıçlar

Araştırmanın dördüncü kategorisi *Yeni başlangıç* altında “ders almak, daha iyi olma, en derinden yaşama, görünenin ardında” kodlara ulaşılmıştır. Ders almak kategorisinde a/r/tograf Handan, “Duruşum geçmişteki birçok geç kalışa, başarısızlıklara, üzüntülere inat bir bekleyiş. Zamanın bana getirdikleri ile yaşanan kötü günlerden bir ders almak için bir bekleyiş. Bundan sonra daha iyi olmam için bir bekleyiş.” görüşünde yaşanan olayları bugünde tekrar rastlamamak için geçmişten ders çıkardığını ifade etmiştir.

Resim 22. A/r/tografi çalışması, Yeni Başlangıçlar

Daha iyi olma kodunda a/r/tograf Handan, “Bundan sonra daha iyi olmam için bir bekleyiş.” En derinden yaşama kategorisinde a/r/tograf “Renklerin ısıltısı ile her siyahlığı renklere çevirerek aslında içerisinde olduğumuz durumu düzeltmenin bazen siyahı(acıyı) en derinden yaşanması gerekliliği ile gün yüzüne çıkan renklerin değerine varabilmek içerisinde olunan durumu en iyi şekle çevirebilmek için renklerin gücünden güç alıyorum.” ifadesinde duyguların kişileri etkilemesi üzerine durmuştur. Görünenin ardından kodunda a/r/tograf Handan, “Renklerle dönüşen her şey görünenin ardında bırakan izler gibi gün yüzüne çıkan hayatın parçasını taşıırken bu izleri akrilik boya ile verdim. Boyanın etkisini daha çok hissederek çekimleri farklı bir etkiyle iletirmek istedim. Her siyahı renklere dönüştürmek bizlerin ellerinde. Dönüşen renklerle yaşanması gereken şeyler yaşandı ve yerini renkli bir dünyaya bıraktı. O başarısızlıklar sayesinde renklerin gücüne kavuşmuş oldum. Renkleri ellerimin ucundan boyalar yayılırmış gibi yüzüme vurduğum zaman bulaşan renkler mutluluk saçıyor.” ifadesinde estetik bakış açısının yaşam üzerindeki etkisine değinmiştir. Handan sanatsal çalışması sürecinde video çekim esnasında yansıma görüntüsünü oluşturmada sanatsal etkiyi istediği gibi oluşturamadığını, ancak duygusal açıdan yeni bir başlangıç olarak kendi yansımasını hissettiğini ve deneyimlediğini ortaya koymuştur.

Şekil 3. Sanatsal Dönüşümde detay bakmak ana temasına yönelik bulgu ve yorumlar

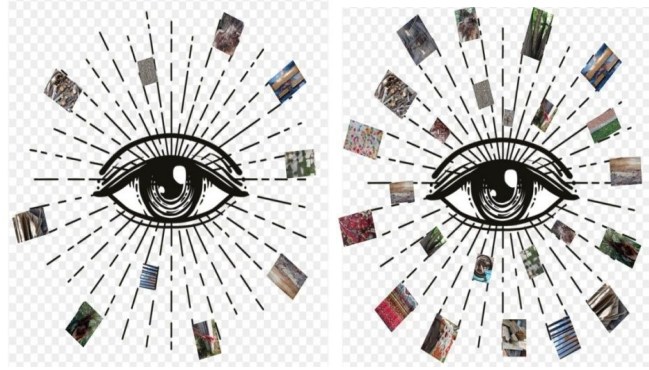
“Detay bakmak” ana teması çerçevesinde beş alt temaya ulaşılmıştır. Bunlar “Detayın Önemi, Detay Fotoğraf, Günlük Yaşantıda Detay, Dokunma, İşlemek” dir.

Araştırmanın birinci alt teması olan “Detay Bakmak” yönelik bulgulara bakıldığında kenarda köşede kalmış herkes tarafından fark edilmeyen detayların hayatımızda önemli olduğu ortaya konulmuştur. “Detayın Önemi” kategorisinde a/r/tograf Esra, “yön verir bizi şekillendirir, fark edilmeyen güzellikler, hayatın olmazsa olmazı, hayat detaylarla dolu, detayın içine girmek, küçük küçük detaylar, durumu kolaylaştırır, her yerde detaylar, detayların önemi, hayatı kurtarır, ufak bir detay, detay, ayrıntı” kod çerçevesinde “Hayatta detayların önemli olduğu bize yön gösterdiğini, bazen durumu kolaylaştırarak hayatı kurtarıyor...” ifadesinde hayatının her anında detay görmeyi farklı bakış açılarından yaşamını kolaylaştırdığını belirtmiştir.

Resim 23. A/r/tografik süreçte ilk görsel sorgulamalar, Şehir Merkezi, Eylül (2021)

A/r/tograf Esra, “Şehir merkezi denilince aklıma insanları, çarşısı gelmedi ya da okul denilince sınıflar, öğrenciler yerine kenarda köşede kalmış herkes tarafından fark edilmeyen aslında bakıldığın da bana göre estetik duran detaylara yöneldim. Bu yolda sürecime ilişkin birtakım sorular zihnimi meşgul etti. “Neden fotoğraflarda detaylara yöneliyorum? Detayların altında yatan şey ne?” Bu sorular beni daha önce çıkmadığım bir yolculuğa taşıdı. Doğayı manzarayı herkes çeker ama önemli olan doğanın içerisindeki fark edilmeyen güzellikler, ben onları fark ettim. Benim yolumu çizen detaylar oldu...Yani hayatımızda detaylar her zaman ki gibi önemli.” Görüşünde a/r/tografi sorgulama sürecinde şehir merkezindeki yürüyüş esnasında nelere odaklandığını fark etmiş ve bunu estetik ile ilişkilendirerek sorgulamıştır.

Resim 24. Fotoğraf kolajı, Kasım 2021

Resim 25. Fotoğraf kolajı , Kasım 2021

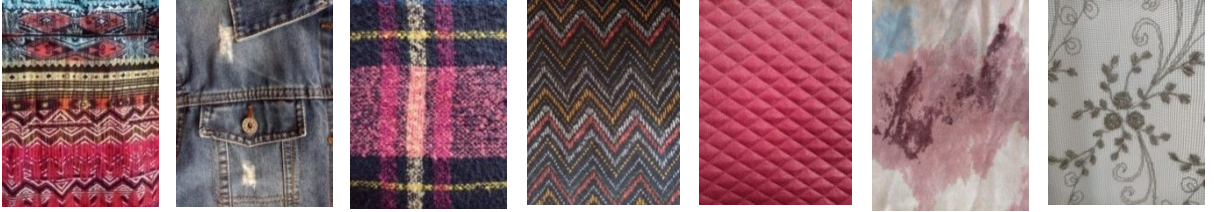
“(Resim 24) Az detay fotoğrafla anlatmak istediğim dersin başında detaylara bakış açım sadece çektiğim fotoğraflardan ibaretti. Sadece çektiğim fotoğrafları detay olarak görüyordum. İlerleyen zamanlarda (resim 25) detaylar arttı. Her yerde detaylar var nere dönecek detay görüyorum. Araştırdıkça fark ettim ki detaylar sadece fotoğraftan ibaret değilmiş. Hayat detaylarla doluymuş ve ne kadar çok detaya dikkat ediyormuşum farkında değilmişim. Bunu detayın içine girince anladım. “ ifadesinde a/r/tograf Esra, zaman içinde detaylara daha fazla odaklandığını belirtmiştir.

“Detay Fotoğraf” kategorisinde a/r/tograf Esra, “yakından çekilmiş, detay fotoğraf, detaylı çekim, makro çekim” kod çerçevesinde makro çekimlerin yoğun olduğu gözlemlenmiştir.

Resim 26. Yolda detay görmek, Eylül (2021)

"Günlük yaşantıda detay" kategorisinde a/r/tograf "karşıma çıkan detaylar, kenarda köşede kalmış, fotoğraflarda detaylar, detay olarak görmek, yaprak detayı, cep detayı" kod çerçevesinde "günlük hayatımızda da karşımıza detayların çıktığını" ifade etmiştir.

Resim 27. Kıyafet detayları, Eylül (2021)

A/r/tograf Esra, "Bu detayların nedenini araştırmaya başladığımda aslında etrafımda da detaylara dikkat ettiğimin sonucuna vardım. Kullandığım eşyalarda bile renklere, desenlere, uyuma yani kısaca detaylara dikkat ediyorum." görüşünde yaşamının her alanında detayları önemseydiğini ve sanatsal bakış açısı ile bu detaylara yöneldiğini ifade etmiştir.

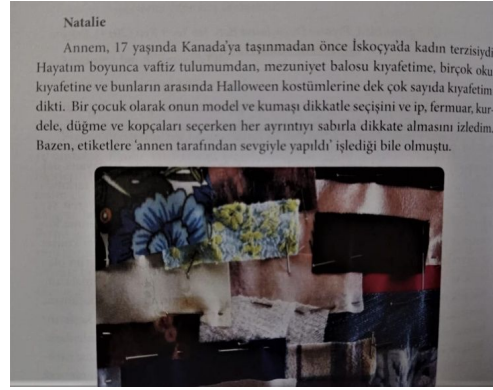
"Dokunma" kategorisinde a/r/tograf Esra, "minik dokunuş, ufak dokunuş" kod çerçevesinde "detayların minik dokunuşla hayatımıza yön verdiğini" ifade etmiştir. "İşlemek" kategorisinde a/r/tograf Esra, "minik minik işlemek, tabloya işlemek, işlemeli detay" kod çerçevesinde "detayları minik minik işlenerek oluştuğunu" ifade etmiştir. Araştırmanın ikinci ana teması olan "Parça ve Bütün İlişkisi" yönelik bulgulara bakıldığında minik minik detayların birleşerek bütünü oluşturduğu ortaya konulmuştur. "Parçadan bütüne" kategorisinde a/r/tograf Esra, "tek tek parçalar, birleştirmek" kod çerçevesinde "tek tek parçaların birleşerek bütünü oluşturduğunu" ifade etmiştir.

"Bütünden parçaya" kategorisinde a/r/tograf Esra, "bütünü oluşturan detaylar, yapboz fotoğrafları, yapboz parçaları" kod çerçevesinde "detaylar yapboz parçaları gibidir. Her bir parçanın birleşerek bütünü oluşturduğunu Neler yapabiliyordim diye düşünürken aklıma puzzle geldi. Yapboz parçalarından bir şey yapabiliyordim. Puzzle çıkış noktam olmuştu. Bu çalışma benim konumu daha iyi anlatabilirdi. Biraz düşündüm internette yapboz fotoğrafları indirdim." ifade etmiştir. "Bakmak ve görmek" kategorisinde a/r/tograf Esra, "anlam kaybolması, bütün, puzzle, uyum" kod çerçevesinde "yapboz parçalarının her biri birbiriyle uyumlu bir parçanın kaybolmasıyla anlamın bozulacağını" ifade etmiştir.

Resim 28. Fotoğraf kolajı, Kasım 2021

"Bozulma" kategorisinde a/r/tograf Esra, "geri dönüşü olmayan, bütünün bozulması, görüntü bozukluğu, bir şeyler eksik, deseni bozduğu, eksiklik olması" kod çerçevesinde "ufacık bir detayın eksikliği deseni bozduğunu yani bütünü bozabildiğini hatta geri dönüşü olmayan hatalara bile sebep olduğunu" ifade etmiştir. "Hata" kategorisinde a/r/tograf Esra, "ölüme sebep olması, güzel durmadığı, ayrıntı kaçırmak, geri dönülemez, ufak bir hata, problem, hata" kod çerçevesinde "Bazen ufak bir detayın atlanması geri dönülemez hataya hatta ölüme bile sebep olabildiğini" ifadesinde yaşam sürecinde hayat ile detay görmek arasında bağlantı kurmuştur.

Resim 29. A/r/tografi kitabından alıntı, Ekim 2021

A/r/tograf Esra, “A/r/tografî dersinde a/r/tografik uygulama örneklerinin slaytını yapıp anlatacaktık slayt yapmak için ödevime başladığımda bir yazı dikkatimi çekti. Yazıda şöyle geçiyordu. “Bir çocuk olarak onun model ve kumaşı dikkatle seçişini ve ip, fermuar, kurdele, düğme ve kopçaları seçerken her ayrıntıyı sabırla dikkate almasını izledim.” (LeBlanc, 2021, s.286). Bu cümledeki ayrıntı kelimesi benim aklıma terzi mesleğini getirdi. Çok fazla ayrıntıya dikkat etmeleri gerekiyor. Örneğin bir pantolonun bir paçası kısa bir paçası uzun kesildiyse bir ayrıntı kaçırılmıştır demektir. Buda geri dönülemez hataya sebep olabilir.” görüşünde a/r/tografî dersinde karşılaştığı bir detayın kendi a/r/tografi sürecini nasıl şekillendirdiğinden bahsetmiştir.

Araştırmanın üçüncü ana teması olan “Sanatsal Süreç” yönelik bulgulara bakıldığında sanatsal sürecimdeki detaylar ortaya konulmuştur. “Resim elemanları” kategorisinde a/r/tograf Esra, “renk tonları, fırça darbesi, renk, kontür, çizgi” kod çerçevesinde “rengin tonları, fırça darbesi, kontür, çizgi kullanılarak detayların tabloya en ince ayrıntısına kadar işlendiğini” ifade etmiştir.

Resim 30. Yaprak eskizleri, 20/20, Bristol üzerine akrilik

Resim 31. Yaprak çalışması, 50/70, Bristol üzerine akrilik

Resim 32. Kompozisyon , Tuval üzerine yağlıboya,70/120, 2017

Resim 33. Yıkım, Tuval üzerine yağlıboya, 100/140, 2019

“Sanatsal işler” kategorisinde a/r/togراف ;

“O zaman mevsimlerden sonbahardı. Sonbaharın renkleri her yere bürünmüştü. Kahverengiler, sarılar, turuncular, kırmızılar... adeta bir tabloydu her yer. Yaprak detayı çekerek çalışmaya başladım. Bu yaprak detayının 10 eskizini yaptım. Her bir eskizde farklı renkler, çizgiler, fırça darbeleri gibi teknikler kullandım. Buradaki amacım yaprak hangi renklerin tonlarında nasıl çizgilerde mi iyi olduğunu bulmaktı. Birine karar verdim ve onu en ince ayrıntısıyla 50/70 çalışmasını yaptım. Yaptığım tablolarımdan yola çıkarsak en ince detayına kadar fotoğrafı tabloya işlediğimi fark ettim.” görüşünde geçmiş yaşam deneyiminde detaylara yer verdiğini fark edip bu süreci sorgulamıştır. Bu sanatsal çalışmasında detay olarak ele alınan imgenin farklı renklerde birkaç kez yinelenildiği görülmektedir.

Resim 35. Detay, kolaj çalışması, Ekim (2021)

“Sergi” kategorisinde a/r/togراف Esra, “sergideki resimler, sanatsal süreç, enstalasyon, heykeltıraş, ressam, iskelet, sergi, tablo” kod çerçevesinde “sergideki resimlerde, sosyal medyada denk gelinen tablo ince ince işlenmiş detayları hep dikkatimi çekiyor” şeklinde bir sergi gezisinde odak noktasının detaylar olduğundan bahsetmiştir.

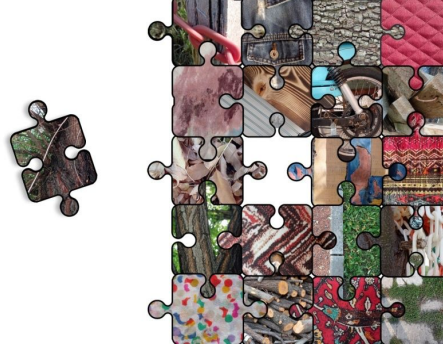
Resim 36. Sergide çekilen fotoğraf, Kasım 2021

“3 Kasım Perşembe günü Hasan hocamın öğrencilerinin sergisi vardı. Sergideki resimler 2020 yılında yapılmıştı ama pandemiden dolayı o yıl sergi yapılmamıştı. Konusu Kurtuluş Savaşıydı. Her yerde olduğu gibi burada da detaylar gözüme çarpmıştı. Tablolar o kadar detaylıydı ki ince ince işlenmiş ayrıntılarla doluydu. Aslında o tablolara bakınca şu söz aklıma geldi. Ayrıntılar bütünü oluşturan detaylardır. O kadar doğruydı ki o minik minik işlenmiş her bir detay aslında bütünü Kurtuluş Savaşı’nı anlatıyordu.” ifadesinde a/r/togراف Esra’nın detay sorgulama sürecinde rizomatik ilişkileri yapılandığı ve ilişkiler kurduğu görülmüştür.

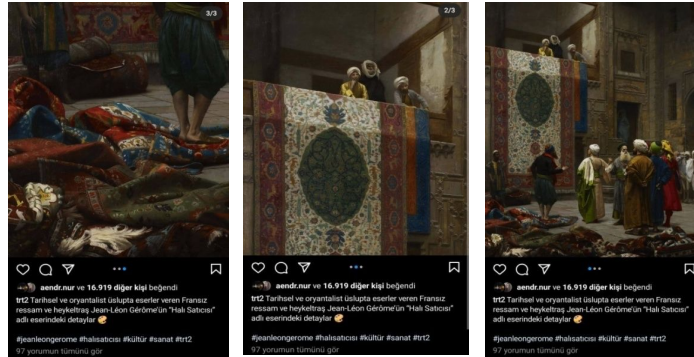
Resim 37. İnternette bulunan yapboz görselleri, Aralık 2021

A/r/tograf Esra, “Detay konumu bir sanatsal sürece dönüştürmeliydim. Ne olmalıydı nasıl bir sanatsal çalışmayla anlatabilirdim. Bir enstalasyon olabilirdi. Küp gibi kareden yapılmış bir iskelet küpün her yerinden detay fotoğraflarını yapıştırdığımı hayal edelim. Küpün bir kenarı açık oradan içine girebiliyoruz. Aslında bu küp beynimin içi ve biz beynimin içine giriyoruz. Her yerde detay fotoğraflar....Neler yapabilirdim diye düşünürken aklıma puzzle geldi. Yapboz parçalarından bir şey yapabilirdim. Puzzle çıkış noktam olmuştu. Bu çalışma benim konumu daha iyi anlatabilirdi...Aklımdaki yapboz parçalarını bulmuştum. Bunlar benim çalışmamı anlatıyordu.” ifadesinde a/r/tografi sanatsal sürecinde çıkış noktasını ve ilişkileri ifade etmiştir.

Resim 38. Dijital kolaj çalışması, Aralık 2021

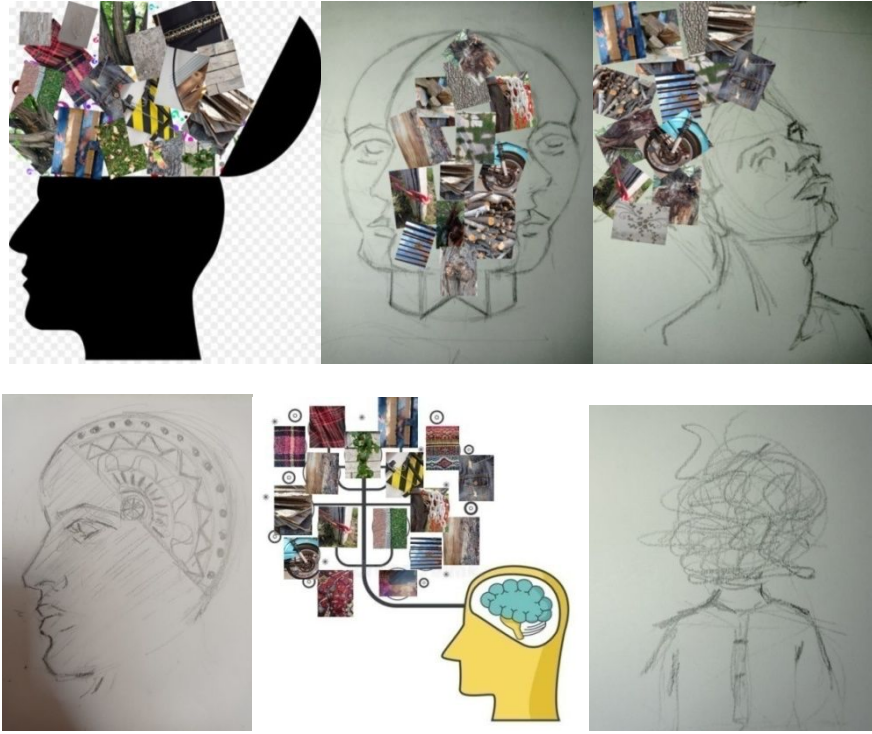
A/r/tograf Esra, “...Benim hayatımda da detaylar aslında bir puzzle ifade ediyordu. Yapboz parçalarından biri eksik oldu mu nasıl ki bütün bozuluyorsa benim de hayatımda detaylar olmadığında bir şeyler eksik oluyordu.” görüşünde detay ve hayat ilişkisini kurmuştur.

Resim 39. Instagramda karşılaşılan detay fotoğraflar, Ekim 2021

A/r/tograf Esra rizomatik ilişkiler kurmaya ve yapılandırma sürecinde etrafında gördüğü, rastladığı birçok görsele dikkat çekmiştir. “Bu kadar detay düşününce ister istemez her yerde detaylar karşına çıkıyor. Yine bir sosyal medyada karşıma çıkan detaydan bahsetmek istiyorum. Gezinirken bir fotoğraf dikkatimi çekti. Bir yerden aşağıya sarkıtılmış işlemeli, detaylı bir halı etrafta insanlar var. Halıya bakıyorlar ve fotoğrafın açıklama kısmında da Tarihsel ve oryantalist üslupla eserler veren Fransız ressam ve heykeltıraş Jean-LeonGerome’un ‘Halı Satıcısı’ adlı eserindeki detaylar..”

Araştırmanın dördüncü ana teması olan “Sanatçı Kimliği” yönelik bulgulara bakıldığında sanatsal sürecindeki detaylar ortaya konulmuştur. “Sanatçı ruhum” kategorisinde a/r/tograf Esra, “çıkmadığım bir yolculuk, alamıyorum kendimi, kafamın içindekiler, beni ben yapan şeyler, detaycı kişilik, beynimin içi, çıkış noktam, bakış açısı, kişilik” kod çerçevesinde “detayların çıkmadığı bir yolculuğa taşıdığını. Ne kadar detaycı bir kişiliğimin olduğunun farkına vardığını. Beyninin içi detaylarla dolu her yerde detaylar gördüğünü ” ifadesinde detay sorgu sürecini bir metafor olarak hayatın kendisi ile ilişkilendirmiş ve daha önce çıkmadığı bir yolculuğa benzetmiştir.

Resim 40. Kafamın İçindekiler, Ekim (2021)

“Sanatçı deneyimleri” kategorisinde a/r/tograf Esra, “sabırla dikkate almak, detaylı düşünmek, deneyimlerim/tecrübe, dikkatli seçmek, gerçeği yansıtmak, dikkatli bakmak, etkili olmak, fark etmek, kafa yormak” kod çerçevesinde “her bir ayrıntıyı görmek için fark etmek, dikkatli bakmak, kafa yormak gerektiğini” ifade etmiştir.

Resim 41. Doğada detay fotoğraflar, Ekim 2021

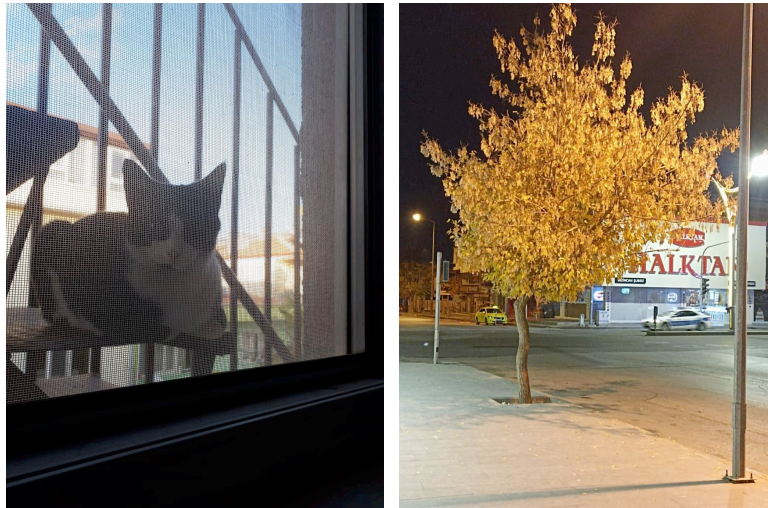
“Estetik algı” kategorisinde a/r/tograf Esra, “estetik algım, estetik, ilgim, üslup” kod çerçevesinde “estetik algım neden sürekli detaylara yöneliyor?” ifadesiyle estetik algısını sorgulamıştır.

Resim 42. Doğada detay fotoğraflar, Ekim 2021

“Estetik kaygı” kategorisinde a/r/tograf Esra, “güzeli arama bulma çabası, güzele daha güzele ulaşmak, güzeli bulma çabası, estetik kaygı” kod çerçevesinde “sürekli detaylara yönelmesinin altında yatan şeyin güzele daha güzele ulaşma çabası olduğunu” ifade etmiştir. “Güzellik algısı” kategorisinde a/r/tograf Esra “hayatımızı güzelleştiren, daha güzel, en güzel, daha iyi, hep iyi, doğru, güzel, özenli, güzellik” kod çerçevesinde “detaylara yönelişim hep iyi, hep güzeli olanı bularak hayatını güzelleştirmek olduğunu” ifade etmiştir.

A/r/tograf Esra a/r/tografi sürecinin sonunda detay bakış açısı ile estetik kaygı arasında ilişkiler kurduğunu fark etmiş ve sürecini devam ettireceğini ifade etmiştir. “Neden detaylara bu kadar ilgim var altında yatan şey ne? Bulmalıydım...Ben aslında detayların hep hayatımıza güzellik kattığından bahsettim. Her örnekte detayları güzel, daha güzel, en güzel şeklinde anlatıp durdum. Her örnekte iyiyi, güzeli bulma çabasındaydım. Neden detaylar benim için güzellik ifade ediyordu. Estetik algım neden böyle, neden hep iyiye, güzele ulaşma çabası içindeydim. Araştırdığımda karşıma estetik kaygı çıktı. Estetik kaygının tanımında daha iyiyi, güzeli arama ve bulma çabası olarak geçiyordu (Kumral, 2009). Tam da beni anlatıyordu aslında. Evet benim gerçekten estetik kaygılarım vardı. Detay fotoğraf çekmemdeki sebep güzeline daha güzeline ulaşmakmış meğer...”. A/r/tograf Esra sanatsal üretim sürecinde şimdiye kadar ürettiği tüm sanatsal süreçlerde detayların ön planda olduğunu, hayatının her aşamasında detaylara yer verdiğini ve bunun estetik bakış açısını oluşturduğunu ifade etmiştir. A/r/tografi sürecinde bunu ise irdeleyerek farkına varmıştır. Ürettiği sanatsal işlerde dijital çizimler ve kolajlarda a/r/tografi araştırma süresince çektiği detay fotoğrafları kullanmış ve düşünsel olarak sürekli detaylarda takılı kaldığını (Bkz. Resim 40) çizimleri ile anlatmıştır.

Resim 43. Duygulara ilişkin fotoğraflar

Duygu temasına ilişkin bulgu ve yorumlar

"Duygu benim için bir yöntemdir" şeklinde ifade eden a/r/tograf İsmail'in çıkış noktası "*Şehir fotoğrafları-okul fotoğrafları- duygu durumlarını yansıtan fotoğraflar, şiir ve müzik*" olmuştur. Bu çerçevede a/r/tograf şunları ifade etmiştir:

"Benim yaşadığım caddenin hemen sonundaki ağacın yanından her gün defalarca geçmeme rağmen ben onu dün akşama kadar hic fark etmemiştim.. Ama geçen akşam şehrin sokaklarında gezinirken birden ağaca baktım... ve onun o güzel yaprakları benim duygularımı her zaman olduğundan daha fazla hissetmeme sebep oldu. Buna sebep şehrin ışıklarının onun sararmış yapraklarına yansması olabilir." ifadesinde günlük yaşamında hergün gördüğü ama dikkat etmediği anlara odaklandığı gözlemlemiş ve gün içerisinde gördüğü bir görüntünün duygularının nasıl şekillendirdiğini fark etmiştir. A/r/tograf İsmail sorgulama sürecini sanatsal bir eylem ile devam ettirmiş. Ancak fotoğraflar ile yaşayan sorgulama sürecini başlatmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, toplumsal kanıksama temasında, çekilen fotoğraflar ile toplumun birçok konuyu kanıksadığı vurgulanmış, buruşturulmuş gazete kâğıdı metaforu ile güncel konular temsil edilerek bir büst oluşturulmuştur. toplumsal kanıksama temasında a/r/tograf, pandemi sürecini ve bu süreçte toplumsal kurallar üzerinden duyarlılık, farkındalık, estetik gibi kavramları sorgulamıştır. Yansıma temasında, öz çekim fotoğraflarla geçmiş ile bugün arasında bir bağ kurularak köprü metaforu ele alınmıştır. Yansıma temasında a/r/tograf, yansıma kavramı üzerinden, bireysel sorgulama, beğenilme, fark edilme gibi konuları sorgulamıştır. Detay temasında, "*Neden detaylar?*" sorusu üzerinden sorgulamaya başlanarak sanat ve detay konusu ele alınmıştır. Detay temasında a/r/tograf, sanatsal sürecinde bakış açısı ve estetik konularını sorgulamıştır. Duygu temasında ise "*Duygu benim için bir yöntemdir*" düşüncesinden hareketle fotoğrafların duyguları üzerine odaklanılmıştır. Araştırmada a/r/tograf, a/r/tografi sürecinin sonunda sorguladıkları konular üzerinden eserler ortaya çıkarmışlardır. Bu eserler yaşayan sorgulama süreci ile yapılmış öznel hikayeleri oluşturmuştur. Alanyazında a/r/tografik araştırmalara bakıldığında atölye uygulamalarında öznel sorgulamalar üzerinden çalışmalarda özgün eserlerin yapılandırıldığı (Başyurt ve Taşkesen, 2022; Güneş, 2018; Güler, A. 2021a; Şahin ve Güler, 2023), a/r/tografik sorgulama sürecinde ve öznel hikayelerden yola çıkarak eser üretiminde metaforlar kullanıldığı (Güler, 2021; Cemiloğlu ve Güler, 2023) çalışmalar bulunmaktadır. A. Güler'in (2021) araştırmasında a/r/tografi sürecinin atölye pratikleri ve teorik derslerde bilgiye ulaşma, yaratma, metaforik düşünme, sezgisel dinleme ve derinlemesine görme deneyimlerinde dönüştürücü bir rol oynayabileceği vurgulanmıştır.

A. Güler'in (2021a) araştırmasında, görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin sanatın farklı yönlerini keşfederken, a/r/tografik araştırma kullanarak kişisel ve duyuşal deneyimlerinden yeni bilgiler inşa edebileceklerini vurguluyor. Ayrıca, sanatsal uygulamalarda kişisel ve duyuşal deneyimlerin, görsel sanatlar eğitimi alanında yeni çıktılar oluşturabileceği ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada ise a/r/tografik bir uyanış ve sorgulamayla başlamış, kişisel deneyimler ve duygular, sanatsal bir çalışmaya dönüşerek devam etmiştir. Sanatsal çalışmalarda a/r/tograf, üç boyutlu çalışma, video art ve dijital çalışmalar yapmışlardır. A. Güler (2015;2021a;2021b) çalışmalarında a/r/tografi sürecinin bir yansıması olarak grafik tabanlı çalışmalar, özgün yağlıboya eserler ve müzik temelli sanatsal çalışmalar, Güler (2021) çalışmasında ise a/r/tografik süreçte a/r/tografilerin asamblaj, grfaik temelli ürünler, heykel çalışmalar ortaya çıkmıştır. A/r/tografik dersine yönelik ise a/r/tografik araştırma sürecinde disiplinler arası bağlantılar yakalamışlardır. A/r/tografik dersi sürecinde katılımcılar geçmiş, gelecek ve şimdi arasında bağlantı kurarak sanatsal sorgulamalarda bulunmuş ve kendilerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, tüm süreci "Kendini Bulma" olarak nitelendirmişlerdir. A/r/tografik araştırma sürecinde psikolojik olarak kendilerini – baskılanmış duygularını, düşüncelerini veya yarım kalmış yaşantılarını bu araştırma süreciyle tamamladıklarını ifade etmişlerdir. A/r/tografik araştırma sürecinde katılımcılar araştırma ve yaşantı arasında bağlantı kurarak sorgulama yaptıkları ortaya çıkmıştır. A/r/tografik araştırma sürecinde sanat yoluyla sorgulamayı keşfetmişlerdir, aynı zamanda sanat eserlerini sadece analiz etmenin yeterli olmadığını yaşayan sorgulama çerçevesinde bakılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Bu araştırmada, kişisel deneyim ve duygulardan yola çıkarak a/r/tografik sanatçı/araştırmacı/öğretmen kimlikleriyle çok yönlü bir öğrenme deneyimi yaşadıkları ve bu öğrenme sürecini içselleştirerek düşüncelerini a/r/tografi ile ürüne dönüştürdükleri ortaya çıkmıştır.

Kaynakça

- Artut, K. (2013). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Ashforth Blake E., & Humphrey, R. (1995). Emotions in the workplace: a reappraisal, *Human Relations*, 48.
- Başyurt, M., & Taşkesen, S. (2022). Resim-iş eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin özgün atölye çalışma süreçleri üzerine: a/r/tografik sorgulama. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 10(1), s. 95-106. doi: 10.7816/sed-10-01-07
- Bedir Erişti, S. D., & Irwin, R. L. (Ed.) (2021). "*A/r/tografi uygulama tabanlı araştırma yöntemi*" Ankara: Pegem.
- Bickel, B., Triggs, V., Springgay, S., Irwin, R. L., Grauer, K., Xiong, G., Beer, R., Sameshima, P. (2007). Richgate: transforming public spaces through community-engaged art. *Amerasia Journal*, 33 (2), 115-124.
- Cemiloğlu, A., & Güler, E., (2023). *Güzel sanatlar eğitimi almış bireylerde metafor üzerinden a/r/tografik bir sorgulama*. Eğitim Bilimleri Alanında Uluslararası Araştırmalar XXI (pp.163-180), Ankara: Eğitim Yayınevi.
- Ekman P. (1971). Constants across cultures in the face and emotion. *Journal of personality and social psychology*, 17(2), 124.
- Gibbs, R. G. (2007). *Analyzing qualitative data*. London: Sage Publications.
- Güneş, N., Aksoy, Ş., & Özsoy, V. (2020). Resim öğretmenliği eğitiminde a/r/tografi yönteminin rolü. *Evrensel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8 (10).
- Güler, A. (2021a). Müziğin görsel sanatlar eğitimindeki dönüştürücü rolü: a/r/tografik soruşturmaya kültürlerarası ve disiplinlerarası olasılıkları yeniden keşfetmek. *Journal of Qualitative Research in Education*, 28, 204-240. doi: 10.14689/enad.28.9.
- Güler, A. (2021b). A/r/tografi Kavramına ilişkin Değerlendirme: A/r/tografik Logo Tasarımı. S. D. B. Erişti & Rita Irwin (Ed.), *Uygulama Tabanlı Araştırma Yöntemi: A/R/Tografi*. Pegem Akademi Press.
- Güler, A. (2015b). Adapting Gershwin into painting: A case study. *Empirical studies of the Arts*, 33(1), 114-120. <https://doi.org/10.1177%2F0276237415569988>
- Güler, E. (2021). A/r/tographic Inquiry for The Transformation of Pre-Service Art Teachers' Concept of Social Justice. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 8(1), 27-53.
- Irwin, R. L. (2006). The rhizomatic relations of a/r/tography, *Studies in Art Education*, 48 (1), 70-88.
- Irwin, R. L., Beer, R., Springgay, S., Grauer, K., Xiong, G., & Bickel, B. (2006). The rhizomatic relations of a/r/tography. *Studies in Art Education*, 48(1), 70-88.
- Irwin, R. L., & Springgy, S. (2008). A/r/tography as practice-based research. S. Springgay, R. L. Irwin, C. Leggo & P. Gouzouasis (Eds.), *Being with a/r/tography* içinde (ss. Xiii-xvii). Rotterdam, The Netherlands: Sense.
- Irwin, R. L., Bickel, B., Triggs, V., Springgay, S., Beer, R., Grauer, K., Xiong, G., & Sameshima, P. (2011). The city of richgate: A/r/tographic cartography as public pedagogy, *The International Journal of Art and Design*, 28 (1), 61-70.
- Kumral, Ç. (2009). İnönü Üniversitesi güzel sanatlar eğitimi öğrencilerinin estetik kaygı düzeyleri üzerine bir araştırma. *Ege Eğitim Dergisi*, 10(1), 1-21.
- Leblanc, N. (2021). *Ünite 14 A/r/tografik otobiyografi ve yaşayan öyküler içinde a/r/tografi uygulama tabanlı araştırma yöntemi*. Erişti, S. B. ve Irwin, R. L. (Ed.). Ankara: Pegem Akademi
- Şad, S. N., Özer, N., & Atli A. (2019). Psikolojide tematik analizin kullanımı. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 873-898.
- Şahin, E., & Güler, E., (2023). Sanat Eğitimi Alan Resim İş Eğitimi Lisans Öğrencilerinin Günlük Yaşam Deneyimlerinin Sanatsal Yansıması: A/R/Tografik Bir Sorgulama. *Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 6(2).
- Tüzel, S. (2013). Çok katmanlı okuryazarlık öğretimine ilişkin türkçe öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram Ve Uygulama*, 9(2), 133-151.
- Vygotsky, L.S. (1985). *Düşünce ve dil* (çev. S.Koray). İstanbul: Sistem yay.

Bağlantılar:

Patrick, J. 1. (1986). Critical thinking in the social studies. ERIC Clearinghouse for Social Studies/Social Science Education Bloomington IN. (ERIC Document Reproduction Service No: ED272432). Ocak 2022' de <http://www.ericdizests.org/Dre-924/critical.htm> adresinden alınmıştır.

ART-BASED RESEARCH: A/R/TOGRAPHIC AWAKENING

Ebru Güler, Mine Başyurt, Hatice Gencer, Ebru Balçık, İbrahim Ceferov

Abstract

This study aims to reveal the a/r/tographic research experiences of the students enrolled in the "A/r/tography" course within the graduate education program of Fine Arts Education and to examine the visual and artistic works created by the researchers through different identities as a living inquiry. This study draws on a/r/tography method, which is an art-based research method. The participants are four students who previously attended the "A/r/tography" within the graduate education program of Fine Arts Education in the 2021-2022 fall semester. Participation in this study was voluntary and kept anonymous. The identities of the participants were coded. In order to obtain in-depth information, this study utilized the homework papers prepared by the students for the a/r/tography course, the photographs taken, artistic works and diaries kept by a/r/tographs as data collection tools. The data collection process took 10 weeks during the a/r/tography course. The research data were analyzed using the thematic analysis method and four main themes identified, which are "Social Adoption, The Power of Reflections, Details and Emotions." During the research process, the students were expected to reflect their artist, researcher and teacher identities. The practical part of the research started by taking photographs. The process continued with individual questioning, and was expected to yield rhizome connections. In this regard, as for the themes, in the theme of social adoption, the photographs taken emphasized that the society took many subjects for granted, and a bust was created with the metaphor of crumpled newsprint to represent current issues. In the theme of reflection, the bridge metaphor was utilized to establishing a connection between the past and the present with selfies. In the theme of details, the subject of arts and details was discussed through a questioning based on the question "Why are there details?" Lastly, in the theme of emotions, the focus was on the emotions in the photographs, based on the notion that "Emotion is a method for me." This study started as an a/r/tographic awakening and questioning, and evolved into an artistic work.

Keywords: A/r/tography, Art-based Research, Social Adoption, Reflections, Detail, Emotions